

PAUL KRETSCHMER: *Objektive Konjugation im Indogermanischen*, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philos.-hist. Kl. Sitzungsberichte 225, 2. Wien 1947. Str. 1—49.

Paul Krečmer je u ovoj raspravi pokušao do objasniti nastanak sekundarnih „slabih“ preterita sa karakteristikama -s-, -t-, -v- i -k-. Govoreći prvo o rasprostranjenom s- preteritu, on je upoređujući značenje grč. ko-renskikh aorista (ἔστα hom. στή „stupi“ ἔφυσ „poraste“) sa značenjem „slabog“ aorista (ἔστασε „postavi“, ἐφύσεν „pusti da poraste“) izveo zaključak da elemenat -s- nema veze sa osobenom funkcijom i značenjem aorista, već da samo pretvara intransitivne glagole u tranzitivne t. j. naznačuje da glagolska radnja ima neki objekat za cilj.

Kako je bitna crta objektivne konjugacije mnogih neindoevropskih jezika (ugrofinskih, kavkaskih, indijanskih) umetanje jednog pronominalnog elementa u glagolski oblik radi označavanja objekta, cilja radnje, to je Krečmer, oslanjajući se na sličnu pojavu u albanskom jeziku (kada alb. glagol ima uza se objekat, stavlja se uvek pred glagolski oblik proklitična lična zamenica), izveo zaključak da je i indoevropski imao objektivnu konjugaciju.

Pisac smatra da je elemenat -s-, koji tranzitivise glagole, poreklom od pokazne zamenice ievr. so, st. ind. sa, grč. ó, te je stoga značenje aorista ἀπέστησε „ustupi ga“ t. j. neki objekat. Gubljenje prvobitnog značenja objašnjava obrazovanjem akuzativa, padeža objekta, i smanjenjem volumena pokazne zamenice (so, sa > s). Daljom analizom u istom pravcu izvodi elemenat -t-, koji se javlja u sabelskom, germanskom i keltskom perfektu, iz početnog konsonanta nom. neutruma i kosih padeža iste zamenice i smatra da je time rešeno pitanje ievr. karakteristike -t- germanskog slabog preterita. Pri ovome se izvođenju oslanja na tranzitivirajuću funkciju tog infiksa koja je vidna u slučajevima kao: intraz. wog, tranz. wägte.

Dalje pisac raščlanjuje st. ind. demonstrativ asáu na tri elementa: deiktičko e-, so- = st. ind. sa i koren indoir. zamenice ava-, slov. ovъ, da bi ovim poslednjim objasnio postanak perfekta tipa st. ind. dadháu kome odgovaraju lat. perfekti na -vi; ovde dodaje da se taj objektivni elemenat nalazi možda i u slov. participima preterita akt. давъ, дѣвъ, i u litv. dave, daves.

Najzad pristupa ispitivanju četvrtе preteritalne karakteristike -k- (ἔδωκα, ἔθηκα) iz lat. čestice -ce (u hisce i ce-do „daj ovamo“) sa kojom bi u vezi moglo da bude -ki koje se u litv. dodaje imperativu. Protiv ovog govori lokalno značenje čestice. Pisac misli da se radi o stvaranju jednog novog objektivnog elementa (infiksa), što je moguće obrazložiti time da su objekti uz glagole značenja „dati, staviti, položiti, baciti, pokrenuti“ isključivo ili pretežno predmeti, dok uz ostale glagole objekti mogu biti i živa bića i predmeti. Ovde ističe podudaranje sa neindoevr. jezicima, etruskim i retskim, koje pisac ne smatra slučajnim.

Na kraju Krečmer dodaje još jedan argument koji, pored albanskog načina izražavanja, treba da osigura postojanje objektivne konjugacije u indoevropskom. To je odsustvo objekta na votivnim natpisima i signaturama umetnika; oblici ἀνέθηκε, ἐποίησε, dedit, fecit itd. mogu se razumeti samo ako se u njihovim preteritalnim karakteristikama vide ostaci pokaznih zamenica objektivne konjugacije (ἐποίησε „načini ga“).

M. Flašar, Beograd.

PAUL KRETSCHMER: *Die Danaver (Danuna) und die neuen kiltischen Funde*. Anzeiger der österreichischen Akademie der Wissenschaften, Philos.-hist. Kl., 86, Jahrgang 1949, Nr. 1—25, 1950, Wien.

Pod ovim je naslovom Paul Krečmer, u svojoj 84-toj godini, dao nov prilog izučavanju istorije drevnih naroda. Povod radu je nalaz (1946—47) i delimično objavljivanje paralelnih tekstova u hijeroglifsko-hetitskom i feničkom pismu i jeziku od strane H. Th. Bossert-a (Belleten XII, 1948,